

Katarzyna Wszół

Kurs kwalifikacyjny z zakresu bibliotekoznawstwa

**Literatura dla dzieci w Internecie.
Prezentacja wybranych stron www i serwisów internetowych.**

Przeglądając nieograniczone, zdawałoby się, zasoby Internetu w poszukiwaniu literatury dla dzieci i młodzieży, można przekonać się, że funkcjonuje ona w sieci na wiele różnych sposobów. W pierwszej kolejności odnajdujemy księgarnie internetowe, oferujące publikacje różnych wydawnictw przeznaczone dla najmłodszych czytelników. Dopiero na o wiele dalszych miejscach wśród wyników wyszukiwania znajdujemy inne strony poświęcone tematyce literatury dziecięco-młodzieżowej, podchodzące do tematu z punktu widzenia innego niż komercyjny. I tu, o ironio, może pojawić się pewien problem, jeśli bowiem nie znamy adresu interesującej nas strony – czy chodzi o witryny autorów, wydawców, serwisy poświęcone literaturze dziecięcej i młodzieżowej, czy też tak popularne w ostatnim czasie blogi – z których wiele dotyczy literatury, to wpisywanie w którąś z popularnych wyszukiwarek hasła „literatura dla dzieci i młodzieży” niewiele pomoże, a na zmuszenie „przekopywanie” się przez tysiące wyszukanych wyników nie każdemu użytkownikowi starczy siły i chęci. Dlatego ważne jest, by wiedzieć, czego dokładnie się szuka i by mieć jakiegokolwiek rozeznanie w temacie (czasem wystarczy znajomość adresu choćby jednej strony o takiej tematyce, by metodą „po nitce do kłębka”, dzięki licznym linkom i odnośnikom, dotrzeć do kolejnych źródeł i odnaleźć to, co nas najbardziej interesuje.

Drugim problemem może być wyodrębnienie wśród znalezionych adresów www, tych, które są najbardziej wartościowe, a zgromadzone informacje podają w sposób kompetentny i profesjonalny, gdzie twórcy strony dbają o szatę graficzną strony, częste aktualizacje, kontakt z użytkownikiem, gdzie autorzy serwisu nie pozostają anonimowi.

Pisząc tę pracę, za cel postawiłam sobie wskazanie takich właśnie stron oraz ich ocenę. Oczywiście będzie to wybór jak najbardziej subiektywny, jednak postaram się posiłkować obiektywnymi kryteriami.

Internet, jako olbrzymie źródło danych, między innymi zbiór występującej pod wieloma postaciami i w różnych formach literatury dla dzieci i młodzieży, staje się nowym obszarem działania bibliotekarzy. Stawia to nowe wyzwania dla tego zawodu w obszarze źródeł elektronicznej informacji i wirtualnych odbiorców.

Do momentu powstania wirtualnej rzeczywistości, rola bibliotekarza ograniczała się głównie do organizowania informacji, a on sam był przewodnikiem po dostępnych źródłach wiedzy niezbędnych czytelnikowi. Ale wraz z upowszechnieniem się komputerów i wszechobecnością sieci internetowej, rola bibliotekarza zmieniła się, zakres jego kompetencji drastycznie się zwiększył. I tu początkowo zapewne pojawiały się pytania, na które dziś można dać jednoznaczne i zdecydowane odpowiedzi. Czy nowe elektroniczne środowisko potrzebuje bibliotekarzy? Na pewno tak. Czy zawód bibliotekarza może być zastąpiony przez

komputery? Zdecydowanie nie. Internetowe systemy wyszukiwania informacji stają się coraz potężniejsze, ale jak na ironię, im więcej informacji otrzymujemy, tym więcej użytkowników potrzebuje sił organizacyjnych, które uporządkują otrzymywaną wiedzę. I to jest to, czego w dzisiejszych czasach między innymi wymaga się od bibliotekarza.

Działania e-bibliotekarza, jeśli można użyć takiego określenia, w nowym środowisku powinny przybierać formy aktywnego działania na forach poświęconych literaturze, współtworzenia serwisów poświęconych tematyce związanej z literaturą, w szczególności redagowanie serwisów, bycie ich współmoderatorem. Najważniejszą jednak rolą, jaką odegrać mogą bibliotekarze w wirtualnej społeczności, w naszych realiach wydaje się być tworzenie elektronicznych katalogów bibliotecznych, połączonych z innymi usługami np. prezentowaniem aktualności wydawniczych, tworzeniem rankingu książek on-line, recenzowaniem książek przez użytkowników, prezentowaniem książek w formie elektronicznej itd. Śmiało można powiedzieć, że udostępnianie katalogów bibliotek on-line, z możliwością zamawiania książek, prolongaty już wypożyczonych dzieł itd. to zbyt mało jak na możliwości, jakie oferuje nam Internet. Jednak szybki rozwój działalności w tym obszarze wymaga sporych nakładów finansowych. Być może najważniejszą z ról, jakie ma spełniać współczesny e-bibliotekarz, to czynne działania w celu ich pozyskania? Jest to jednak zagadnienie do rozważenia i opracowania w dalszej (a może wcale nie aż tak dalekiej) przyszłości.

Wracając jednak do aktualnej sytuacji i obecności literatury dla dzieci i młodzieży w Internecie – istnieje kilkadziesiąt stron poświęconych tej tematyce (nie licząc księgarni internetowych, gdzie wydawnictwa adresowane do dzieci i młodzieży stanowią spory odsetek oferowanych publikacji, a jest to przecież jedna z form obecności tej literatury w sieci).

Jak zatem przeciętny użytkownik (dziecko/dorosły), interesujący się literaturą ma w tym informacyjnym gąszczu odnaleźć to, na co powinien zwrócić uwagę i czym mógłby się zainteresować? Chciałabym, aby moja praca i zawarte w niej przemyślenia na ten temat, mogły stanowić pewną wskazówkę.

Wybrałam kilkanaście dostępnych¹ w sieci stron poświęconych literaturze dziecięco - młodzieżowej i dokonując zestawienia, spróbowałam je ze sobą porównać, biorąc pod uwagę różne kryteria. Oczywiście nie w każdym przypadku takie porównanie było możliwe i miarodajne, np. brak jakichś elementów przy obecności innych, wcale nie musiał źle świadczyć o jakości opisywanej strony.

¹ Niestety sporo i takich adresów, pod którymi ukrywa się jedynie informacja, że ważność poszukiwanej strony wygasła lub poszukiwana strona w ogóle nie istnieje.

Trzeba bowiem zwrócić uwagę, że strony różnią się między sobą (i są to podstawowe rozróżnienia):

- rodzajem – a więc mogą to być serwisy poświęcone literaturze dziecięcej lub/i młodzieżowej w ogóle, witryny wydawcy/wydawców, autora/autorów, blogi literackie, czasopisma on-line itp.

- zawartością – np. obecnością fragmentów utworów, recenzji, komentarzy i opinii (także w postaci wypowiedzi użytkowników na forum dyskusyjnym), biografii autorów, linków i odnośników do innych stron itp. a także elementów przewidzianych z myślą o najmłodszych użytkownikach/adresatach – obecnością gier, zabaw interaktywnych, animacji, tapet i obrazków.

- osoba adresata jest kolejnym kryterium podziału – istnieją strony adresowane do dzieci (rzadziej), dorosłych (często), zarówno do dzieci jak i dorosłych – rodziców, opiekunów, nauczycieli, bibliotekarzy (najczęściej).

- nie jest też obojętne, kto jest edytorem danej strony, czy jest to edytor prywatny (najczęściej sami autorzy, lub osoby z nimi związane lub po prostu pasjonaci, dla których tworzenie strony jest rodzajem hobby) czy różnego rodzaju instytucje (np. biblioteki, wydawnictwa, księgarnie, fundacje, stowarzyszenia). W przypadku wielu stron nie udało się w ogóle ustalić autora, strony istnieją jako anonimowe.

Aby ułatwić sobie pracę oraz aby jej wyniki były jak najbardziej czytelne, zestawienie i ocenę umieściłam w tabelach, które zamieszczam na końcu pracy.

W tabeli 1 przedstawiam zestawienie wziętych pod uwagę stron, z uwzględnieniem wyżej wspomnianych kryteriów, podkreślając raz jeszcze, że mimo ich względnej obiektywności, dokonując ostatecznej oceny, nie można było zrezygnować z subiektywnego podejścia oraz, że ze względu na tak różne kryteria podziału (rodzaju, zawartości, adresata i edytora), niektóre brane pod uwagę elementy na wielu stronach nie były w ogóle obecne, co wcale nie oznacza, że był to ich minus.

Tabela 2 zawiera moją ocenę, jako użytkownika wybranych stron. Brałam tu pod uwagę to, co dla przeciętnej osoby korzystającej z serwisów internetowych jest ważne, a więc prócz interesującej, wartościowej treści także:

- szybkość działania i czas ładowania – ileż razy zdarza nam się zrezygnować z korzystania z jakiejś strony tylko dlatego, że brak nam cierpliwości, by długo oczekiwać na jej dostępność.

- nawigację – np. mapa strony, obecność czytelnego menu, ułatwiającego dotarcie do poszukiwanych informacji znajdujących się na podstronach, wyszukiwarka.

- pozycjonowanie – pozycja stron w wyszukiwarkach, (jako poszukiwane hasło wpisujemy różne słowa), liczba zindeksowanych podstron i linków do strony.

- dostępność – czy strona działa pod różnymi przeglądarkami (np. Internet Explorer, Mozilla); wielkość czcionki, kolorystyka, łączenie kolorów, kontrast między tłem a tekstem; dostosowanie do różnych rozdzielczości.

- treść – co w przypadku opisywanych stron ma chyba największe znaczenie, ale także jej aktualność, daty ostatnich aktualizacji; podstawowe informacje o twórcy strony/edytorze.

- szata graficzna – dobór kolorów, ilość animowanych elementów (nie zawsze im więcej, tym lepiej, choć są wyjątki), rysunki/zdjęcia itd.

- dodatki – np. księga gości, forum dyskusyjne, formularze kontaktu, personalizacja użytkownika.²

Strony oceniałam szkolną skalą ocen: od 1 do 6. W tym swoistym rankingu najwięcej punktów zdobyły strony Instytutu Książki (33), IBBY, Wydawnictw Muchomor (urocze animacje) i Nasza Księgarnia (po 31), być może dlatego, że jako edytorzy instytucjonalni, mają większe możliwości stworzenia profesjonalnych (co za tym idzie bardzo kosztownych) serwisów internetowych niż osoby prywatne. Choć te drugie wcale nie odbiegają tak bardzo, co napawa optymizmem. Największe wrażenie zrobiły na mnie strony poświęcone twórczości Corneli Funke (rewelacyjna szata graficzna i animacje), Marcina Pałasza, Beaty Ostrowickiej oraz strona Zuzanny Orlińskiej i Mikołaja Kamlera: www.kiedybylammal.art.pl (odpowiednio 32, 30 i 29). Najmniej podobały mi się (i poskutkowało to małą ilością punktów) strony poświęcone twórczości Krystyny Siesickiej (prywatna) i anonimowa strona www.niemarkowy.webpark.pl. W „kategorii” blogów na szczególną moją uwagę zasłużyła strona www.poczytajmi.blox.pl.

Muszę tu jeszcze raz przypomnieć, że tak naprawdę najważniejsze są kryteria przytoczone na samym początku, a więc rodzaju i zawartości (te elementy są ze sobą nieodłącznie związane i tym samym ciężko porównać prywatny blog z serwisem np. Instytutu Książki, IBBY, a więc stowarzyszeń czy jakiegokolwiek wydawnictwa, bo już samo założenie powstania tych stron jest zupełnie inne, dochodzi do tego jeszcze subiektywne i wybiórcze podejście do literatury twórcy blogu, lub nieodłączny aspekt komercyjny serwisu wydawniczego). Również osoba adresata determinuje zawartość, przeznaczenie i przede

² Powyższe kryteria zaczerpnęłam z artykułu T. Urbana *Przykładowe kryteria oceniania serwisów www - audyt stron internetowych* dostępnego na stronie internetowej http://webdesign.ebiznes.org.pl/ocena_stron_internetowych.htm, dostęp 1 marca 2008.

wszystkim wygląd strony. Serwisy przeznaczone dla dorosłych odbiorców nie potrzebują wielu ilustracji, animacji, gier interaktywnych, puzzli, kolorowanek itd., strony przeznaczone dla dzieci wręcz przeciwnie – im bardziej kolorowo (oczywiście w granicach rozsądku, estetyki i dobrego smaku), tym lepiej³. Podobnie jest z obecnością animacji i tego wszystkiego, co wzbudza zainteresowanie najmłodszych użytkowników Internetu (animacje, gry itp.).

Na koniec chciałabym jeszcze wspomnieć o stronach, które urzekły mnie bez względu na ilość punktów zdobytych w moim małym rankingu i pomijając obecność lub brak szczegółowych kryteriów zawartych w zestawieniach. Strony te służą nieocenioną pomocą każdemu czytelnikowi, który próbuje ogarnąć olbrzymie zasoby publikacji i poruszać się bardziej świadomie wśród niezliczonej liczby książek dla dzieci i młodzieży (nowych), lub z wielką nostalgią wraca do tego, co sam czytał jako dziecko/nastolatek.

Bezpretensjonalna, ciesząca oko szata graficzna, rysunki najbardziej uznanych ilustratorów książek dla dzieci, wszechstronne podejście do tematu – opinie, zapowiedzi, recenzje, wywiady z autorami, działające forum, przydatne linki – to wszystko oferuje internaucie serwis www.bromba.pl.

Duże wrażenie wywarł na mnie blog www.poczytajmi.blox.pl. Imponująca ilość omówionych publikacji, a mimo to uporządkowane i sklasyfikowane (na podstawie różnych kryteriów – autora, ilustratora, motywu przewodniego). Wszystko podane w pięknej językowo formie, choć jak najbardziej naturalnej (co, zważywszy na specyficzną formę, jaką jest blog i to, do czego przyzwyczaili nas twórcy większości z nich, nie jest wcale tak oczywiste). Opinie o książkach bardzo sugestywne, wzbudzają takie zaufanie, że wydaje mi się, że gdybym kiedyś w przyszłości miała się nimi kierować w wyborze lektur dla mojego dziecka, nie zawiodłabym się. To o wszystkich nowościach i książkach mnie osobiście nieznanym, natomiast wspomnienie książek, które samemu czytało się w dzieciństwie, sprawia, że łezka się w oku kręci. Gdy dotarłam na tę stronę, zaczytałam się i wiem już, że od czasu do czasu będę śledzić poczynania pani „bloggerki”.

Często odwiedzam także strony Naszej Księgarni, odnajdując tam wiele publikacji, które chętnie (oczywiście w miarę możliwości) włączam do księgozbioru szkolnej biblioteki, a myślę, że dzieciom korzystającym z tego serwisu bardzo przypada do gustu zakładka „plac zabaw”. Nie wspominałam tu wcześniej o stronie internetowej Wydawnictwa Literackiego, nie jest ono chyba powszechnie kojarzone z literaturą dla dzieci i młodzieży, myślę jednak, że

³ Tu bywa różnie, jako przykład podam stronę www.bajki.com, to najbardziej jaskrawy (dosłownie) przykład, ku przestrodze wszystkim, jak strona internetowa nie powinna wyglądać...

na wielką uwagę zasługują jedna z podstron poświęcona bohaterom *Porwania Baltazara Gąbki* S. Pagaczewskiego – z informacjami o książce, autorze, bohaterach, relacjami z imprez towarzyszących promocji książki, a nawet fragmentami słuchowiska zrealizowanego w oparciu o jej treść.⁴ Poza tym wydawnictwo w szczególny sposób przygotowało się do obchodów setnej rocznicy powstania *Ani z Zielonego Wzgórza* L. M. Montgomery, zamieszczając obszerne materiały na temat książki, autorki, bohaterów całej serii książek o Ani, a także organizując ogólnopolskie konkursy – literacki i plastyczny, poświęcone głównej bohaterce.

Myślę, że warty obejrzenia stron, dotyczących literatury dla dzieci i młodzieży, jest bardzo wiele, każdy na pewno wśród nich znajdzie coś, co wzbudzi jego szczególne zainteresowanie. Dla niektórych będzie ważna tylko treść, inni skupią się na szacie graficznej lub innych elementach budowy strony. Chciałabym podkreślić jeszcze raz, że niestety nie zawsze łatwo, nawet do tych dobrych stron, dotrzeć – ze względu na ich dostępność, aktualność (niektóre wygasają) jak i to, że większość z nich pojawia się na bardzo dalekim miejscu w wynikach wyszukiwania podanego hasła.

Mówiąc o literaturze dla dzieci i młodzieży w Internecie, należy jeszcze wspomnieć o zagrożeniach, jakie może nieść za sobą to niekontrolowane anonimowe medium. Form kontroli nadawców wiadomości jak i samych wiadomości przeznaczonych dla dzieci i młodzieży w Internecie generalnie nie ma, bądź są mało nieskuteczne. Jednak jest to temat odrębnej pracy.

⁴ http://www.baltazar-gabka.pl/smok_krak.htm. Strona niestety nieaktualizowana.

Bibliografia

Bibliografia podmiotu:

Wykorzystane w pracy strony internetowe, dostęp 1-2 marca 2008

1. <http://www.bromba.pl>
2. <http://poczytajmi.blox.pl>
3. <http://www.ibby.pl>
4. <http://www.institutksiazki.pl>
5. <http://www.junior.reporter.pl>
6. <http://www.ostrowicka.art.pl>
7. <http://www.ksiazki.blog.pl>
8. <http://www.muchomor.pl>
9. <http://www.kiedybylammala.art.pl>
10. <http://www.nk.com.pl>
11. <http://www.terakowska.art.pl>
12. <http://www.angorka.com.pl>
13. <http://www.felixnetinika.pl>
14. <http://www.krystynasiesicka.republika.pl>
15. <http://www.niemarkowy.webpark.pl>
16. <http://www.corneliafunke.pl/main.php>
17. <http://www.marcinpalasz.pl>

Bibliografia przedmiotu:

1. T. Urban *Przykładowe kryteria oceniania serwisów www - audyt stron internetowych*. Dostęp w Internecie http://webdesign.ebiznes.org.pl/ocena_stron_internetowych.htm. [Dostęp 1 marca 2008].

12. http://www.angorka.com.pl/	X	X	X	X	X	X	V	X	V	V	X	X	X	X	X	X	V	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	V	X	
13. http://www.felixnetinika.pl/	X	X	V	V	X	V	X	V	X	V	V	V	X	X	X	X	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	X	V	
14. http://www.krystynasiesicka.republika.pl/	X	X	X	V	X	V	X	V	X	X	X	X	X	V	X	X	X	X	V	X	V	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	V
15. http://www.niemarkowy.webpark.pl/	X	X	X	V	X	X	X	V	X	X	X	X	X	V	X	X	X	X	V	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	V
16. http://www.corneliafunke.pl/main.php	X	X	V	V	X	V	X	V	V	V	V	X	X	V	X	V	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	X	V
17. http://www.marcinpalasz.pl	X	X	V	V	X	V	X	V	V	V	V	X	X	V	X	V	X	X	X	V	X	V	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	V

Tab. 1 Przegląd stron internetowych zawierających literaturę dla dzieci i młodzieży. Kryteria podziału i oceny.

Oznaczenie	Znaczenie
V	Dany element występuje
X	Brak elementu
?	Nie udało się ustalić

Kryterium oceny	Szybkość działania i czas ładowania	Nawigacja	Pozycjonowanie	Dostępność	Treść	Szata graficzna	Dodatki tj. księga gości, formularze kontaktu pomocy, personalizacja użytkownika	SUMA
Strona www								
1. http://www.bromba.pl/	5	3	1	3	6	3	2	23
2. http://poczytajmi.blox.pl	5	3	1	3	6	3	3	24
3. http://www.ibby.pl	5	4	3	4	6	5	4	31
4. http://www.institutksiazki.pl	5	5	4	4	6	5	4	33
5. http://www.junior.reporter.pl/	4	4	3	4	5	4	3	26
6. http://www.ostrowicka.art.pl	4	4	2	4	5	3	2	29
7. http://www.ksiazki.blog.pl/	3	3	2	3	3	3	1	19
8. http://www.muchomor.pl	5	4	4	4	5	5	4	31
9. http://www.kiedybylammala.art.pl/	4	4	2	4	6	5	4	29
10. http://www.nk.com.pl	5	4	4	4	5	5	4	31
11. http://www.terakowska.art.pl	5	4	2	3	5	4	3	27
12. http://www.angorka.com.pl/	5	3	2	3	4	3	2	21

13. http://www.felixnetinika.pl/	4	3	2	2	3	3	2	19
14. http://www.krystynasiesicka.republika.pl/	3	3	1	1	2	1	1	12
15. http://www.niemarkowy.webpark.pl//	2	2	2	2	2	1	1	12
16. http://www.corneliafunke.pl/main.php	5	5	3	4	6	6	3	32
17. http://www.marcinpalasz.pl	5	5	3	4	5	5	3	30

Tab. 2. Subiektywna ocena stron www związanych z literaturą dla dzieci i młodzieży